

Rozdział 6

Zrozumienie celów zrównoważonego rozwoju

| Zrównoważone miasta i społeczności

Wsparcie Komisji Europejskiej przy tworzeniu niniejszej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może być pociągana do odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych w niej informacji.

Attribution-NonCommercial-
NoDerivatives 4.0 International
(CC BY-NC-ND 4.0)

Funded by
the European Union

Czym jest SDG 11. Zrównoważone miasta i społeczności

Uczynienie miast bezpiecznymi i zrównoważonymi oznacza zapewnienie dostępu do bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań oraz modernizację slumsów. Obejmuje to również inwestycje w transport publiczny, tworzenie zielonych przestrzeni publicznych oraz poprawę planowania i zarządzania miastem w sposób partycypacyjny i sprzyjający włączeniu społecznemu.

Zrównoważone miasto zmniejsza wpływ na środowisko poprzez swoje działania i promuje zrównoważone wzorce konsumpcji i produkcji zgodnie z własnymi warunkami terytorialnymi, geograficznymi, społecznymi, gospodarczymi i kulturowymi. Jest to miasto odporne na skutki zmian klimatycznych, zmniejszające podatność jego mieszkańców na zagrożenia. Idealne zrównoważone miasto to takie, które jest samowystarczalne energetycznie, zarządza odpadami w celu produkcji energii, ma bardziej zrównoważony transport, utrzymuje tereny zielone oraz prawidłowo zarządza i wykorzystuje swoje zasoby naturalne. Byłoby to miasto zbudowane na zasadach ekologii, edukacji i równości.

Zrównoważona społeczność uwzględnia i zaspokaja wiele ludzkich potrzeb, a nie tylko jedną, kosztem wszystkich innych. Jest to miejsce, w którym ludzie z różnych środowisk i perspektyw czują się dobrze i bezpiecznie, gdzie każda grupa ma miejsce przy stole decyzyjnym i gdzie dobrobyt jest wspólny. Przyjmuje długoterminową perspektywę - koncentrując się na przewidywaniu i dostosowywaniu się do zmian zarówno w teraźniejszości, jak i przyszłości. Zrównoważona społeczność zarządza swoim kapitałem ludzkim, naturalnym i finansowym, aby zaspokoić bieżące potrzeby, zapewniając jednocześnie dostępność odpowiednich zasobów dla przyszłych pokoleń.

SDG 11 - Zrównoważone miasta i społeczności - dotyczy uczynienia miast i osiedli ludzkich integracyjnymi, bezpiecznymi, odpornymi na negatywne zmiany i zrównoważonymi. Obecnie ponad połowa światowej populacji mieszka w miastach. Szacuje się, że do 2050 roku 7 na 10 osób będzie mieszkać na obszarach miejskich. Miasta są motorem wzrostu gospodarczego i generują ponad 80 procent światowego PKB.

Odpowiadają one jednak również za ponad 70 procent globalnej emisji gazów cieplarnianych. Dobrze zaplanowany i zarządzany rozwój miast może być generować dobrobyt sprzyjający włączeniu społecznemu. Głębokie nierówności ujawnione przez pandemię COVID-19 i inne kryzysy podkreślają znaczenie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich.

Społeczny wymiar SDG 11. Zrównoważone miasta i społeczności

Zrównoważone miasta i społeczności to przestrzeń życiowa zbudowana w celu ochrony środowiska, obrony sprawiedliwości społecznej i promowania rozwoju gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Istnieje silny związek między jakością życia w miastach a sposobem, w jaki miasta wykorzystują i zarządzają dostępnymi im zasobami naturalnymi. Do tej pory tendencji do urbanizacji towarzyszyła zwiększona presja na środowisko i przyspieszone zapotrzebowanie na podstawowe usługi, infrastrukturę, miejsca pracy, grunty i przystępne cenowo mieszkania, szczególnie dla prawie miliarda ubogich mieszkańców miast, którzy żyją w poniżej „minimum socjalnego”.

Ze względu na dużą koncentrację ludzi, infrastruktury, mieszkalnictwa i działalności gospodarczej, miasta są szczególnie narażone na zmiany klimatu i skutki klęsk żywiołowych. Budowanie odporności miast ma kluczowe znaczenie dla uniknięcia strat ludzkich, społecznych i gospodarczych, podczas gdy poprawa zrównoważonego rozwoju procesów urbanizacyjnych jest niezbędna do ochrony środowiska i łagodzenia ryzyka klęsk żywiołowych i zmian klimatu.

Miasta efektywnie korzystające z zasobów łączą większą produktywność i innowacyjność z niższymi kosztami i mniejszym wpływem na środowisko, zapewniając jednocześnie większe możliwości wyboru dla konsumentów i zrównoważony styl życia.

SDG 11 - Zrównoważone miasta i społeczności. Miasta są to złożone systemy, które łączą różne społeczności w celu pracy, życia i zabawy. Oczekuje się, że do 2050 roku 70% światowej populacji będzie mieszkać w miastach, w porównaniu z ponad 50% obecnie. Wraz z rozwojem miast, zwłaszcza na globalnym Południu, niezbędne będzie stworzenie infrastruktury i polityk zapewniających powszechny dostęp do wszystkich usług miejskich. Ponieważ obserwujemy coraz większy wpływ zmian klimatycznych, najbardziej zrównoważone i odporne społeczeństwa to te, które posiadają zasobooszczędne systemy zapewniające podstawowe usługi swoim mieszkańcom i które są przygotowane do przetrwania i przystosowania się do klęsk żywiołowych spowodowanych zmianami klimatu. Osiągnięcie tych dwóch celów pomoże zapewnić i utrzymać jakość życia rosnącej populacji miejskiej na świecie w obliczu ekstremalnych zjawisk pogodowych, niedoborów zasobów i migracji ludności.

Zadania (zamieszczone w Agendzie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030) na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i społeczności:

- Do 2030 roku zapewnić wszystkim ludziom dostęp do odpowiednich, bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań oraz podstawowych usług, a także poprawić warunki życia w slumsach.
- Do 2030 roku zapewnić wszystkim ludziom dostęp do bezpiecznych, przystępnych cenowo i trwałych systemów transportu, podnieść poziom bezpieczeństwa na drogach, zwłaszcza poprzez rozwijanie transportu publicznego. Należy zwrócić szczególną uwagę na potrzeby grup wrażliwych, kobiet, dzieci, osób niepełnosprawnych i osób starszych.
- Do 2030 roku zwiększyć stopień inkluzji, zapewnić zrównoważoną urbanizację i partycypację w zintegrowanym i zrównoważonym planowaniu i gospodarowaniu osiedlami ludzkimi we wszystkich krajach.
- Wzmocnić wysiłki na rzecz ochrony i zabezpieczenia światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
- Do 2030 roku znacząco zmniejszyć liczbę zgonów w wyniku katastrof naturalnych, w tym powodzi oraz zmniejszyć liczbę osób nimi dotkniętych; znacząco obniżyć bezpośrednie straty ekonomiczne w stosunku do

globalnego PKB, poniesione w wyniku katastrof, skupiając się na ochronie osób ubogich i grup szczególnie wrażliwych.

- Do 2030 roku obniżyć niekorzystny wskaźnik negatywnego oddziaływania miasta na środowisko per capita, zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza oraz gospodarowanie odpadami komunalnymi i innymi zanieczyszczeniami.
- Do 2030 roku zapewnić łatwy i powszechny dostęp do bezpiecznych i inkluzyjnych terenów zielonych i przestrzeni publicznej, szczególnie kobietom, dzieciom, osobom starszym i osobom z niepełnosprawnością.
- Wspierać korzystne ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączenia pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie krajowego i regionalnego planowania rozwoju.
- Do 2020 roku znacząco zwiększyć liczbę miast i osiedli ludzkich korzystających z opracowań i wdrażających zintegrowane polityki i plany dążących do zwiększenia inkluzji i wydajności wykorzystywania zasobów, łagodzenia skutków i przystosowania do zmian klimatycznych, odporności na skutki katastrof. Należy rozwijać i wdrażać kompleksowe zarządzanie ryzykiem katastrof na wszystkich poziomach, zgodnie z Ramami Działania na Rzecz Ograniczania Ryzyka Katastrof na lata 2015 – 2030 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015- 2030).
- Wspierać kraje najmniej rozwinięte, w tym poprzez pomoc finansową i techniczną, w budowaniu zrównoważonych i odpornych budynków, wykorzystując lokalne materiały.

Edukacja na rzecz SDG11 - Zrównoważone miasta i społeczności

Edukacja leży u podstaw zrównoważonego rozwoju i celów zrównoważonego rozwoju. Pewne kluczowe umiejętności, wartości i postawy są niezbędne do sprostania wyzwaniom codziennego, życia ludzi i przyczynić się do tworzenia zrównoważonych społeczeństw. Jednak w dzisiejszym szybko zmieniającym się świecie, w którym normy społeczne, gospodarcze i polityczne są stale przekształcane, ludzie muszą również ponownie oceniać i odświeżać swoją wiedzę przez całe życie. Uczenie się przez całe życie może być kluczowym zasobem wspierającym jednostki i społeczności w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego. Potrzebna jest fundamentalna zmiana w sposobie myślenia o roli edukacji w globalnym rozwoju, ponieważ ma ona fundamentalny wpływ na dobrobyt jednostek i przyszłość naszej planety. Teraz, bardziej niż kiedykolwiek, edukacja ma obowiązek być w zgodzie z wyzwaniami i aspiracjami XXI wieku oraz wspierać właściwe rodzaje wartości i umiejętności, które doprowadzą do zrównoważonego i integracyjnego wzrostu oraz pokojowego współistnienia.

Edukacja może i musi przyczynić się do stworzenia nowej wizji zrównoważonego rozwoju globalnego. Wysokiej jakości edukacja zapewnia odpowiednie narzędzia do monitorowania gospodarki odpadami i jakości powietrza. Przygotowuje społeczności do właściwego zarządzania zasobami i przeciwdziałania zmianom klimatycznym.

Dzięki podejściu partycypacyjnemu społeczności są zaangażowane w dyskusje i planowanie działań mających na celu poprawę ich własnych miast. Poglębia się zrozumienie podstawowych potrzeb człowieka, a także wiedza o tym, jak są one zaspokajane.

Rola organizacji pozarządowych

Edukatorzy i działacze organizacji pozarządowych pracujący z osobami dorosłymi zagrożonymi wykluczeniem odgrywają kluczową rolę w promowaniu zrównoważonego rozwoju miast i społeczności. Poprzez nasze działania możemy wspierać naszych beneficjentów i opowiadać się za zmianami w naszych społecznościach, tak aby stały się one bardziej przyjazne dla wszystkich. Oto kilka strategii, jak możemy to zrobić:

- Promowanie zaangażowania i udziału społeczności w lokalnych procesach decyzyjnych związanych z planowaniem i rozwojem obszarów miejskich. Zachęcanie członków społeczności do dzielenia się swoimi poglądami i pomysłami na tworzenie zrównoważonych i przyjaznych do życia społeczności.
- Popieranie polityk i przepisów wspierających zrównoważony rozwój i infrastrukturę miejską, takich jak promowanie energooszczędnych budynków, transportu publicznego, terenów zielonych i inicjatyw w zakresie redukcji odpadów.
- Opracowanie i wdrożenie programów promujących zrównoważone praktyki życiowe, takie jak recykling i kompostowanie, oszczędzanie wody i przyjazne dla środowiska opcje transportu.
- Wspieranie partnerstwa między organizacjami społecznymi, agencjami rządowymi i interesariuszami z sektora prywatnego w celu wspierania inicjatyw zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich.
- Wykorzystanie technologii i danych do monitorowania i oceny wpływu inicjatyw rozwoju miast na środowisko i społeczności oraz wykorzystanie tych informacji do podejmowania decyzji opartych na danych i poprawy wyników w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- Zapewnienie inicjatyw edukacyjnych i podnoszących świadomość w celu promowania zrównoważonych zachowań i praktyk wśród mieszkańców i firm, w tym informacji na temat oszczędzania energii, redukcja odpadów i zrównoważone opcje transportu.
- Wspieranie rozwoju zielonej infrastruktury, takiej jak zielone dachy, ogrody deszczowe i przepuszczalne chodniki, w celu zmniejszenia wpływu urbanizacji na zasoby naturalne i zwiększenia odporności miast.

Dobre praktyki

Organizacje już pracują nad budowaniem trójki i silnych fundamentów w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju. Poniżej znajduje się przykładowa lista organizacji pozarządowych, które koncentrują się na osiągnięciu celów SDG11:

- C40 Cities to sieć światowych megamiast zaangażowanych w walkę ze zmianami klimatu. Łączy ona unikalny zestaw zasobów i tworzy wspólne poczucie celu. C40 oferuje miastom skuteczne forum, na którym mogą współpracować, dzielić się wiedzą i prowadzić znaczące, wymierne i zrównoważone działania w zakresie zmian klimatu.
- International Urban Food Network IUFN to międzynarodowy ośrodek zrównoważonego systemu żywnościowego dla regionów miejskich, skupiający międzynarodową społeczność badawczą i władze lokalne wokół lokalnych wyzwań związanych z żywnością.
- 100RC W 2013 r. Fundacja Rockefellera zainicjowała projekt 100 Resilient Cities, aby pomóc większej liczbie miast w budowaniu odporności na fizyczne, społeczne i gospodarcze wyzwania, które stanowią coraz większą część XXI wieku. Miasta należące do sieci 100RC otrzymały zasoby niezbędne do opracowania planu działania na rzecz odporności.
- ICLEI - Local Governments for Sustainability to globalna sieć współpracująca z ponad 2500 samorządami lokalnymi i regionalnymi zaangażowanymi w zrównoważony rozwój miast. Działając w ponad 125 krajach, wpływamy na politykę zrównoważonego rozwoju i napędzamy lokalne działania na rzecz niskoemisyjnego, opartego na przyrodzie, sprawiedliwego, odpornego i obiegowego rozwoju.

Zadanie 1. Refleksje na temat społeczności

1. Proszę znaleźć ciche i wygodne miejsce, w którym będzie mógł/mogła Pan/Pani zastanowić się nad swoimi osobistymi doświadczeniami związanymi z życiem w środowisku miejskim. Rozważyć proszę przeznaczenie na to zadanie 30-45 minut.
2. Proszę poświęcić trochę czasu na zastanowienie się nad swoimi doświadczeniami związanymi z życiem w środowisku miejskim. Proszę pomyśleć o wyzwaniach środowiskowych i społecznych, które zaobserwował/a Pan/Pani lub których doświadczył/a. Rozważenie następujących pytań może być pomocne:
  - a) Jakie wyzwania środowiskowe zaobserwował/a Pan/Pani lub doświadczył/a w środowisku miejskim?
  - b) W jaki sposób czynniki społeczne, takie jak nierówność dochodów lub dyskryminacja, wpłynęły na Państwa doświadczenia w środowisku miejskim?
  - c) Czy zauważył/a Pan/Pani jakieś wzorce lub trendy w wyzwaniach środowiskowych i społecznych, które zaobserwował/a lub których doświadczył/a w środowisku miejskim?
3. Po zastanowieniu się nad swoimi doświadczeniami, proszę zastanowić się, w jaki sposób te wyzwania są zgodne z celem zrównoważonego rozwoju miast i społeczności czyli stworzeniem miast, które są zrównoważone, sprzyjają włączeniu społecznemu i są odporne na negatywne czynniki. Proszę rozważyć, w jaki sposób zidentyfikowane przez Pana/Panią wyzwania środowiskowe i społeczne są zgodne z tym celem.

Oto kilka pytań, które mogą pomóc w refleksji:

  - a) W jaki sposób zidentyfikowane wyzwania środowiskowe i społeczne przyczyniają się do nierównoważonego lub wykluczającego rozwoju miast?
  - b) Jakie zmiany lub ulepszenia można wprowadzić, aby sprostać tym wyzwaniom i promować zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu rozwój obszarów miejskich?
  - c) W jaki sposób Pan/Pani, jako edukator/ka pracujący/a z dorosłymi zagrożonymi wykluczeniem, może pomóc w promowaniu zrównoważonego i integracyjnego rozwoju miast?
4. Proszę zapisać swoje refleksje i podzielić się nimi ze swoim zespołem, aby przeprowadzić burzę mózgów na temat zmian, które można wprowadzić w organizacji, w której Pan/Pani pracuje, aby przyczynić się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju miast i społeczności.

Zadanie 2. Badanie najlepszych praktyk

1. Proszę zidentyfikować inicjatywę na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w swojej społeczności lub w innej społeczności. Może to być program, projekt, polityka lub inicjatywa, która promuje zrównoważone życie, zmniejsza wpływ na środowisko lub zajmuje się nierównościami społecznymi na obszarach miejskich.
2. Proszę przeprowadzić badanie na temat wybranej inicjatywy, korzystając z różnorodnych źródeł, takich jak strony internetowe rządowe, artykuły prasowe, czasopisma akademickie oraz organizacje społeczne. Proszę zwrócić szczególną uwagę na takie czynniki, jak wpływ inicjatywy na środowisko, zaangażowanie i udział społeczności oraz jej skuteczność w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju.
3. Proszę napisać krótki raport lub stworzyć prezentację podsumowującą swoje ustalenia. Pamiętaj Pan/Pani, aby uwzględnić przegląd inicjatywy, jej cele w zakresie zrównoważonego rozwoju, metody wykorzystane do osiągnięcia tych celów, oraz wpływ inicjatywy na środowisko i społeczność. Proszę uwzględnić również swoje przemyślenia na temat mocnych i słabych stron inicjatywy oraz zalecenia dotyczące ewentualnych ulepszeń.

Zadanie 3: Planowanie zmian

1. Proszę wybrać kwestię zrównoważonego rozwoju w swojej społeczności, która jest dla Pana/Pani ważna, taką jak zanieczyszczenie powietrza, gospodarka odpadami lub zrównoważony transport.
2. Proszę opracować plan działania dążący do rozwiązania wybranego problemu. Plan ten powinien zawierać kroki mające na celu podniesienie świadomości, zaangażowanie społeczności i promowanie zmian w polityce, rozważenie strategii takich jak organizowanie wydarzeń społecznościowych, tworzenie kampanii w mediach społecznościowych i nawiązywanie współpracy z lokalnymi przedstawicielami samorządu.
3. Proszę wdrożyć opracowany plan działania i ocenić jego wpływ. Śledzenie skuteczności zastosowanych strategii i dostosowanie podejścia w razie potrzeby będzie kluczowe. Proszę pamiętać o dokumentowaniu postępów i napotkanych wyzwań.
4. Proszę zastanowić się, czego nauczył/a się Pan/Pani z tego doświadczenia i podzielić swoimi spostrzeżeniami z kolegami i koleżankami. Proszę zadać sobie pytania:
  - a) Co zadziało dobrze?
  - b) Z jakimi wyzwaniami musiał/a się Pan/Pani zmierzyć?
  - c) Czego nauczył/a się Pan/Pani o zrównoważonym rozwoju i zaangażowaniu społeczności?
  - d) W jaki sposób może Pan/Pani wykorzystać te spostrzeżenia w swojej pracy jako edukator/edukatorka?

Warsztaty: Zrównoważone miasta dla wszystkich

Cele:

- zrozumienie znaczenia zrównoważonych miast i roli, jaką odgrywają w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju;
- identyfikacja strategii promowania inkluzywności w środowiskach miejskich;
- opracowanie planu działań społeczności.

Materiały:

- materiały informacyjne z definicją i instrukcjami ćwiczeń grupowych;
- papier do flipchartów i markery do dyskusji grupowych i ćwiczeń;
- karteczki samoprzylepne i markery do zajęć w małych grupach. Instrukcje krok

po kroku

Wprowadzenie (20 min)

- Proszę przedstawić uczestnikom definicję SDG 11: zrównoważone miasta i społeczności (zgodnie z materiałem uzupełniającym nr 1).
- Następnie przeprowadzić Pan/Pani dyskusję otwierającą na temat znaczenia miast i ich wpływu na mieszkańców, skupiając się na korzyściach płynących ze zrównoważonych miast.

Praca w grupach (45 min)

- Proszę podzielić uczestników na małe grupy i poprosić ich o przygotowanie krótkiej prezentacji na temat głównych wyzwań, jakie obserwują w swoich miastach, oraz możliwych strategii łagodzenia zidentyfikowanych problemów (zgodnie z materiałem uzupełniającym nr 2 z pytaniami przewodnimi).
- Następnie proszę poprosić każdą grupę o przedstawienie swoich ustaleń.

Opracowanie planu działania (1 godz. 30 min)

- Proszę ponownie podzielić uczestników na małe grupy i poprosić ich o zaplanowanie konkretnego działania na rzecz społeczności, korzystając z pytań przewodnich zawartych w materiale nr 2.
- Proszę poprosić każdą grupę o przedstawienie swoich pomysłów na działania.

Podsumowanie (10 min)

- Proszę przeprowadzić dyskusję podsumowującą, skupiając się na tym, czego uczestnicy się nauczyli oraz jak planują wykorzystać nowe kompetencje w codziennym życiu.

Materiał uzupełniający nr 1. Definicja SDG 11

SDG 11: zrównoważone miasta i społeczności to jeden z 17 celów przyjętych przez ONZ w 2015 r. w ramach Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. SDG 11 ma na celu "uczynienie miast i osiedli ludzkich integracyjnymi, bezpiecznymi, odpornymi i zrównoważonymi".

Cel ten obejmuje szereg zadań, w tym:

1. Zapewnienie dostępu do bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań dla wszystkich
2. Zapewnienie dostępu do bezpiecznych, przystępnych cenowo i zrównoważonych systemów transportowych dla wszystkich
3. Poprawę planowania i zarządzania miastem w sposób partycypacyjny, zintegrowany i zrównoważony.
4. Wzmocnienie wysiłków na rzecz ochrony i zabezpieczenia dziedzictwa kulturowego i naturalnego
5. Zmniejszenie liczby osób dotkniętych klęskami żywiołowymi i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe na obszarach miejskich
6. Zmniejszenie wpływu miast na środowisko i promowanie zrównoważonego wykorzystania i konsumpcji zasobów.
7. Zapewnienie powszechnego dostępu do terenów zielonych i publicznych
8. Zapewnienie dostępu do podstawowych usług i infrastruktury dla wszystkich, w szczególności dla osób mieszkających w slumsach i nieformalnych osiedlach.

Materiał uzupełniający nr 2. Pytania przewodnie do pracy w grupach

1. Jakie są największe wyzwania, z którymi mierzysz się w codziennym życiu w mieście?
2. Jakie są fizyczne bariery, które uniemożliwiają ci dostęp do podstawowych usług i zasobów, takich jak mieszkanie, transport, opieka zdrowotna i edukacja?
3. Jakie bariery społeczne i ekonomiczne napotykasz w mieście?
4. W jaki sposób te bariery wpływają na Twoją zdolność do uczestniczenia w działaniach społecznych, kulturalnych i gospodarczych w mieście?
5. Czy istnieją jakieś bariery kulturowe lub językowe, które uniemożliwiają Ci dostęp do ważnych informacji i usług w mieście?
6. Jak brak przystępnych cenowo mieszkań wpływa na Twoją zdolność do życia w mieście?
7. Jakie wyzwania środowiskowe napotykasz w mieście, takie jak zanieczyszczenie lub brak dostępu do terenów zielonych?
8. Jak te wyzwania wpływają na twoje zdrowie i samopoczucie?
9. Jak oceniasz bezpieczeństwo swojej społeczności i co można zrobić, aby je poprawić?
10. W jaki sposób miasto może być bardziej inkluzywne dla wszystkich mieszkańców, w tym tych zagrożonych wykluczeniem?

Materiał uzupełniający nr 3. Opracowanie planu działania

1. Zidentyfikuj problem:
  - Jakie są najbardziej palące kwestie związane ze zrównoważonymi miastami i społecznościami, które dostrzegasz w swojej lokalnej społeczności?
  - Jakie są konkretne problemy, którymi chciałbyś się zająć poprzez swoje działania społeczne?
2. Wyznaczanie celów i zadań:
  - Jakie są konkretne cele i zadania działań społeczności?
  - Jak zmierzysz sukces swoich działań?

3. Opracowanie planu działania:
  - Jakie konkretne kroki podejmiesz, aby osiągnąć swoje cele?
  - Kto będzie odpowiedzialny za poszczególne kroki?
  - Jakich zasobów będziesz potrzebować?
  - Jaki jest harmonogram realizacji każdego kroku?
4. zidentyfikować potencjalnych partnerów:
  - Kim są kluczowi interesariusze, którzy mogą wesprzeć działania społeczności?
  - Jak zaangażować ich w swoje wysiłki?
  - Jak budować partnerstwa, aby wykorzystać zasoby i wiedzę?
5. Plan zrównoważonego rozwoju:
  - W jaki sposób możesz zapewnić, że Twoje działania społeczne będą miały trwały wpływ?
  - Jakie środki możesz podjąć, aby zapewnić, że Twoje działania będą zrównoważone w dłuższej perspektywie?
6. Oceń i dostosuj:
  - Jak ocenisz skuteczność swoich działań społecznych?
  - Jakie zmiany należy wprowadzić, aby zapewnić jej sukces?